

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24. — Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 16.

V Trstu, dne 16. avgusta 1921.

Leto II.

Zveza slovanskih učitelj. društev v Trstu.

Vspored

delegacijskega zborovanja

„Zveze“

dne 10. in 11. septembra 1921
v Vipavi.

10. septembra: ob 11. predpoludne seja
upravnega odbora;

ob 15 seje odsekov;

ob 18 seja upravnega odbora in določitev
razporeda delegacijskega zborovanja.

11. septembra: ob 9. predpoludne delegacijsko
zborovanje po razporedu, ki ga določi
upravni odbor.

□□□□

Sklicuje se na predidoloča pojasnila, pričakujemo, da se odzovejo vsi delegatje našemu vabilu, da po resnem posvetovanju in preudarku podadò »Zvezi« one smernice, ki so za njen obstoj ter najuspešnejše njeno delovanje v prosepah šolstva in učiteljstva najprimernejše.

Tovariši(=ice) nedelegatje bodo nam dobrodošli gostje!

Kdor želi prenočišča, naj to pravočasno javi tov. Julki Kalinovi v Vipavi z navedbo dni, v katerih nameruje bivati v Vipavi.

VODSTVO.

VICE ORLJAK:

Nešto o pevanju u pučkoj školi

Pevanje je obvezatan predmet pučke škole, pa ako mu je i odmeren samo jedan sat sedmično, ipak ne sledi odatle, da je pevanje male vrednosti i nuzgrednog značenja. Naprotiv: znamo, da je pevanje vrlo uzgojno sredstvo, te da silno deluje na mišljenje, čud, okus i maštu mladeži i odraslih. Pobudjuje, razvija čustva za lepotu (estetsko čustvo); potiče plemenitost i lepotu ceniti, a nezgrapnost i surovost izbegavati. Na volju deluje silno: krepí ju i čeliči. Plemenita pesma ugušava zle strasti i porive; rodoljubna uspiš niva narodnosna i rodoljubna plemenita čustva, a religiozno pevanje pobudjuje pobožne želje i odluke. Krepča razum i pamćenje, a skupno pevanje uči ređu i harmoniji. Ništa na svetu ne može ljudsko srce većma uzdići i čoveka oduševiti koli skladno pojanje plemenite tendencije. Vesela pesma vedri žalosno srce i ublažuje mu rane, a žalosna vabi suze žalosnice.

Pesma guši sebičnost i samoljublje, a budi i jača radodarnost, te altruistična nagnuća.

Pevanje nadalje oštri sluh uospće, a napose glazbeni. Čovek oštra sluha lakše i točnije razabire govór i glasove negoli to može onaj nerazvita sluha. Pomoću oštra sluha lako se i točno razabire i pogadja akcenat i melodiju svoga i tudjeg jezika.

Ovo bit će i razlogom, što mi Jugosloveni kao priznati pevački narod, lasno naučimo tudje jezike.

Pučka škola valja da goji lepo pevanje, pošto valja harmonično da uzgaja detetu razum i srce. Zanemarijanje ovog predmeta šteti deci i narodu. Gojiti pevanje znači gojiti umetnost, a umetnost je mnogo jače uzgojno sredstvo nego su to znanosti. Znanje razvija i jača intelektualne sposobnosti, a umetnost moralne. Znanje je korisno, a umetnost je simbol lepote i dobrote. Čovek biva potpuno savršen umetničkim odgojem, ako je ujedno učenjak i umetnik. Po razvitku umetnosti nekog naroda sudi se njegov razvitak i prosvetu. Primitivan čovek i narod ne peva, nit znađe za glazbu i kazališta, a kada stane pevati uzdignuvši se moralno, pevanje mu je primitivno, jednolično i nezgrapno. Prosvetom pako razvija se usporedno i pevanje, dakle umetnost. Pošto nema prosvete bez škole, učenja, navikivanja i vežbanja, za to pučka škola mora osobitu pažnju posvetiti pevanju.

Pevanje koristi detetu i u drugom pravcu. Potpomaže mu do lepa, gladka čitanja i usavršuje mu govorni organ, naime grlo i glas. Pa tako vidimo, da je dobru pevaču govor muzikalan, čist, blag i mio. Pevanjem se deci ispravljaju govorne mane: krivi izgovor reči i glasova pa mucanje i jecljanje. Koja je dakle svrha pevanja uopće, a napose u pučkoj školi? Delomice odgovornih na ova dva pitanja. Dodati ću: »Općenita i zadnja svrha pevanja je ista, što i govoru, plaču, smeju, operi, drami, naime verno i istinsko očitovanje svojih čustava i osećaja; na drugo pitanje još ću reći, da pučka škola valja da pevanjem razvije temeljna pomagala toj umetnosti, izvežbati naime donekle glazbeni sluh i grlo te glazbeno shvaćanje učenika, podati mu za povutbiru u život malu ali vrednu zalihu popevaka, i da postane ljubitelj lepote.

Kako da se peva u pučkoj školi?

Jedno — ili dvoglasno? Duh vremena i potreba zahteva, da se goji i u našim seoskim školama istozvučno i dvozvučno pevanje. I već našem detetu na selu nije već tudje dvoglasno, čak i zborno pevanje, pak će za to imati smisla za ovu vrst pevanja. Premešani smo i opkoljeni narodima, u kojih je razvito barem dvoglasno pevanje. U ratu mnogo naučiše naši muškarci, pak donesoše kući dapače i troglasno pevanje i pevaju osobito slovenske popevke. Slovenska braća u tome su istarskomu Hrvat u pravu učitelji. Mi v Istri moramo i na polju pesme in pevanja pokročiti dalje, i dignuti narod naš u red naših zemljaka i suseda. Početi valja u tome zarano; naše dete već u osnovnoj školi valja da peva popevke jedno ili dvoglasno. Imade predela v Istri gde nam ne će dvoglasno pevanje zadavati mnogo truda kako u kojem drugom predelu, opet nekoja deca su tako oštra sluha, da ćemo moći s njima bez ovećih poteškoća i priprava pevati u dva grla. Svakako u nižim godištim (1.—3.) ne ćemo, držim, moći uvesti ovo pevanje, ali u višim to ćemo morati i moći, ako smo pevali s decom počevši od 1. godišta. To nam

već nalažu i nove učevne osnove, što su skrojene prema potrebama talijanskog življa, ali nama je dužnost kulturna, da ih prisvojimo i za naše hrvatske ljude. — Smatram pako potrebnim, da se goji istozvučno pevanje u svim godištim i to za to, da mogu sva bez iznemke deca i manje pojasta grla i slabijega sluha naučiti pevati i prisvojiti melodiju (napev) sviju popevaka, što ne bi mogla sva, da su nekoja prisiljena uvek pevati alt. Držim opet potrebnim, da učenici izmienično pevaju sada sopran, a onda alt, ova vežba vrlo povoljno deluje na uzgoj grla i sluha. Probitačno je, da svako selo naposeb umije zapevati školske naučene pesme dvo- glasno nakanom, da predju iz škole u dom. (Nastavit će se.)

IVAN VOUK:

Vzgojni smotri

(Nadaljevanje.)

Francoski filozof Rousseau pravi po pravici, da sloni družba na prastarih človeških pogodbah, medtem ko je država produkt zakonov, ki jih je družba uvedla. Družba je torej prvotna, država potem, zato je država del družbe.

Samo fizične osebe pa ne tvorijo še družbe. Skupno življenje ljudi in trajna skupnost tega življenja to je bistvo družbe. Človek kot fizično bitje je le material za družbo. Ako imam pripravljen material za hišo: tu naloženo opeko, tam pesek, apno, tramove, to ni še hiša. Član družbe postane človek le tedaj, če se zaveda tega članstva in hoče tudi to biti. Volja je torej tisti faktor, ki napravi iz fizičnega t. j. telesnega človeka člana družbe. Skupnost hotenja ustvari družbo, ki je duhovni organizem. In v resnici ima družba vse znake organizma: 1. Dele družbe si zamoremo misliti le v zvezi s celoto: človeka si ne moremo drugače predstavljati kakor le kot člana družbe.

2. Posamezni deli se vzajemno podpirajo: človek živi od družbe, družba je sestavljena iz poedincev in črpa moč od njih.

3. Družba se razmnožuje.

Za organizem je posebno značilno razmnoževanje. Razmnoževanje družbe je prostorno in časovno. Prostorno razmnoževanje je kolonizacija, t. j. družba se širi povsod na zemlji. Časovno razmnoževanje se vrši z vzgojo naraščaja. Vzgojo bi torej imenovali časovno razmnoževanje, kolonizacijo prostorno. Tako smo prišli do najsplošnejše oznache ali definicije: Vzgoja je razmnoževanje družbe.

Ko je tako dognan najobširnejši smoter vzgoje t. j. razmnoževanje družbe, ne pa človeka samega, sledi, da je vzgoja tesno spojena s poznanjem vseh vprašanj, ki se tičejo družbe. Znanost, ki se bavi s temi vprašanji, je sociologija — družboslovje.

Da ponovim še enkrat: Ljudje t. j. posamezniki ali individui kot fizična bitja ne morejo tvoriti družbe, torej tudi ne novih generacij, ampak so le material za tvorbo družbe. Družba starih Rimljanov n. pr. se ni razmnoževala morda vsled tega, ker so se rodili otroci, ampak s tem, da so bili ti otroci vzgojeni v tistem duhu, v tistem jeziku, da so jim stari vcepljali svojja načela, svoje nazore, svoje običaje. Zato pa se je ravnila vzgoja vedno po smotrih in idejah, ki jih je imela tista družba, v kateri sta živela vzgojitelj in njegov gojenec. Vsebinska vzgoje, t. j. vse kar so učili in vadili, je bila določena po javnem mnenju tiste dobe, seveda ne popolnoma. Poleg javnega mnenja je vpliv

vala nanjo tudi tradicija, to so bile razne podedovane navade, običaji in šege in sporočila prejšnjih rodov. Tako moremo reči, da vsaj do danes pravila vzgojeslovja niso splošno veljavna. Z drugimi besedami: ista pravila ne morejo veljati za vse čase in za vse družbe, ampak vsaka doba, vsaka družba ima svoje postave, svoja pravila. Kar velja za družbo, velja seveda tudi za vzgojo. Tudi današnja vzgoja je uravnana po smotrih in idejah današnje kulture. Sedaj ko se začrtujejo na vzhodu obrisi nove družbe z novimi drugačnimi smotri in ideali, bomo videli, da bodo ti smotri in ideali tudi smotri in ideali vzgoje.

Ako trdimo, da se ravnajo vzgojni smotri po vsakokratni človeški družbi, s tem še ni rečeno, da mora vzgoja slepo slediti diktiranim smerem in idejam družbe. Tudi bi bilo napačno misliti, da so nauki in izkušnje prejšnjih rodov za vzgojitelje popolnoma neporabni, ker je vzgoja tako tesno zvezana s časom.

Nova družba ima nova načela, svoja etična ali moralna, ali kakor pravimo z našim izrazom pravna naziranja. Vkljub izpreminjanju etičnih načel imajo vsi ti moralni sistemi nekaj skupnega in stalnega, ki ni vezano na čas namreč: Zavzemanje in vnema za smotre in ideale. Ta vnema, to zanimanje je stalno in rodi razne kreposti ali čednosti, ki jih moremo več ali manj zaslediti že pri najstarejših družbah. Tako je na pr. znano špartansko spoštovanje do starejših ljudi, močatost starih Germanov, gostoljubnost starih Slovanov. Mnjenja naših prednikov imajo torej še vedno svojo vrednost. Predmet vzgoje, t. j. gojenec je lahko prav raznovrsten in tudi vzgojno vplivanje temu primerno različno. Le mislimo si velikansko razliko med mladim Grönlandcem, ki ga njegov oče vadi v lovu na severne medvede — pa med našimi univerzami. Navedel sem to, da pokažemo nazorno sliko, kako različne so lahko človeške družbe. Vkljub tej razliki pa je tudi pri predmetu vzgoje nekaj ostalo neizpremenjeno, vsaj odkar je začel človek pisati — namreč človeška duša. Človeška duša, v našem slučaju mislimo na otroško dušo, je v svojem bistvu od pamtiveka vedno enaka, vkljub napredovanju človeškega razuma in vkljub podedovalnosti. Napredek in podedovalnost ne ustvarjajo novih dušnih lastnosti, temveč morejo prvotne sposobnosti in nagnjenja jačiti ali slabiti. Taki čuvstvi sta recimo sočustvovanje, krvoločnost.

(Nadaljevanje.)

IZ ORGANIZACIJE.

Zborovanje »Postojnskega učiteljskega društva«. Pod svim Nanosom, v prijazni vasi Razdrto je imelo »Postojnsko učiteljsko društvo« dne 9. junija svoj redni občni zbor.

V pozdravu navzočim članom naglašala predsednik tov. Janko Šraj, važnost tega občnega zbora, ki ima nalogo določiti s spremembo pravil smernice našemu društvu pod novimi razmerami. Pozdravlja draga gosta tov. Grmek in tov. Čoka iz Trsta, ter tov. starosto, našega vedno živahnega Fr. Zama. Spominja se vrljih tovarišev Rud. Horvata in H. Paternosta, ki sta bila vsled razmer primorana oditi v Jugoslavijo. Poudarja, da je društvo le strokovna in stanovska organizacija, kjer mora biti včlanjen vsak zaveden učitelj in učiteljica okraja, ter preide k dnevnemu redu.

Tov. Kopač Polde poda tajniško poročilo. Odbor je imel 5 sej. V teh so se razpravljale važnejše stanovske zadeve, zlasti nova pravila. Društvo je izposlovalo cenejšo dobavo obleke in perila pri aprovizacijski zadrugi v Gorici. Urgiralo je glede stanarin učiteljstvu, a do danes brezuspešno. V društvu je do danes 106 članov, le 4 še manjkajo; še ti naj pristopijo, potem bo včlanjeno v društvu vse učiteljstvo okraja, kar bi bilo veselo in pogum vzbujajoče znamenje.

Tovariš Cencič Julij poda blagajniško poročilo. Izvoljeni pregledovalci računov Metod Požar, Slavka Burnik in Logar Franc, so našli račune, blag. knjigo in gotovino v redu.

Potem je prebral tov. Požar Vladimir pravila, ki jih je nanovo sestavil odbor. Občni zbor jih sprejme s spremembo v nekaterih točkah.

Pri volitvah so bili izvoljeni kot nov odbor tovariši Šraj Janko, Požar Vladimir, Lampret Fortunat, Kopač Leopold, Kmet Herman, Cencič Julij, Kenič Andrej. Ker tov. Šraj Janko ne prevzame zopetne izvolitve, se izvoli tovariš Mrcina Ivan. Za pregledovalce računov sta bili izvoljeni tov. Suša Justa in Vilhar Tinka.

Pred volitvijo delegatov za Zvezino zborovanje se oglasi k besedi tov. Grmek. Pove, da se hoče zaneesti v »Zvezo« razdor s tem, da se Zveza organizira po političnih naziranjih svojih članov. Zveza naj ostane strogo stanovska strokovna organizacija, ker le tako ostane močan faktor, na katerega se lahko opira učiteljstvo. V nasprotnem slučaju Zveza gotovo razpade. Isto poudarjata tudi tov. Šraj Janko in Požar Vladimir.

Občni zbor sklense soglasno, da imajo naši delegati na zborovanju zastopati stališče, da ostani Zveza še dalje strogo stanovska organizacija, brez političnega strankarstva; saj je izven Zveze vsakemu posamezniku popolno prosta pot pridružiti se temu ali onemu političnemu naziranju ali stranki.

Sklene se, da Zveza odloči za zborovanje Vipavo in ne Postojno, zlasti zaradi stanovanjskih razmer. Delegatom se izvolijo Šraj Janko, Storman Franc, Požar Metod, Mrcina Ivan, Požar Vladko, Kopač Polde, Suša Justa, Lampret Fortunat, Ditrich Marija, Kalin Julka in Vilhar Tinka. Namestniki: Mrcina Franc, Logar Franc, Trošt Jože in Lipovec Jože.

K slučajnostim stavi tov. Mrcina predlog, da društvo vpelje izkaznice, na katerih naj je razvidno kdaj in do kdaj je posameznik vplačal udnino. Se sprejme. (Predlog priporočamo tudi drugim uč. dr. — Op. ured.)

Tov. Požar: Društvo naj se znova obrne do oblasti, da se učiteljstvu okraja izplačujejo opravilne doklade in stanarina kakor jo uživa goriško in istrsko učiteljstvo.

Preteklo šolsko leto več mesecev ni prejelo učiteljstvo redno svojih mesečnih prejemkov. Krive tega zavlačevanja so oblasti, ki ne poskrbe pravočasno za nakazilo denarja. Zato sklense občni zbor, da stopi v prihodnjem šolskem letu, če se pripete zopet taki slučajji, učiteljstvo v stavko vsak mesec toliko dni, dokler se mu ne izplača mesečnega prejemka.

Tov. Požar: V našem šolskem okraju so bile uradno vpeljane za šole De Michelijske čitanke, dovoljene pa tudi nove, predelane. Prve so nerabne kar je priznala okrajna učiteljska konferenca in pa okr. šol. nadzornik ob nadzorovanju na nekaterih šolah. Zato občni zbor sklens, da vpelji vse učiteljstvo na vseh šolah predelane čitanke v vse razrede, za toliko časa, dokler ne sestavi odbor za sestavo knjig novih. Računice naj ostanejo do sestave novih stare v rabi. Isti: Z okrožnico vodstvom šol ukazuje okrajni šolski svet učiteljstvu, naj izvrši vse predpriprave, da se novo šolsko leto prične pravočasno. Zato nasvetuje učiteljstvo okr. šol. svetu naj ukaže županstvu, da prekrbijo ista vse knjige in samoučila ter potrebščine za posamezne šole naj svoj račun do 25. septembra, ker šole nimajo denarnih sredstev, da bi učiteljstvo zalagalo v ta namen svojo »veliko« plačo, ne more nihče terjati od njega. Šolska oblast naj pa dostavi potrebne tiskovine tudi do tega časa. Če se temu ne ugodí, odklanja učiteljstvo vsako odgovornost za reden pričetek pouka.

Glede praznika dreves sklense občni zbor, da se vrši tekem šolskega leta daljši ali krajši izlet v okolico šole, kjer se mladini razloži pomen saditve in gojitve dreves.

Tov. Šraj: Učiteljstvo našega okraja je najslabše plačano. Nima stanarine in vodstvenih doklad kakor učiteljstvo Goriške in Istre. Predlagalo se je, urgiralo, obljubljal, a danes smo še na istem, kot smo bili. Zato naj okrajni šolski svet svojem učiteljstvu nakaže enake draginjske doklade, kot je to že storil tržiški okraj in sicer s 1. jan. 1921.

S tem je bilo zborovanje končano.

Poročevalec.

Zborovanje Slomškove zveze v Idriji. — Dne 13. julija 1921. se je vršilo zborovanje Sl. zv. v Idriji. Navzoči so bili skoraj vsi tovariši in tovarišice. Zborovanje se je vršilo po sledečem dnevnem redu:

- Učiteljevo šol. pedag. delo v ljudski šoli T. J. Rupnik;
- volitev delegatov;
- slučajnosti.

Predsednik č. g. Karel Supin pozdravi navzoče in da besedo tov. Rupniku, ki v kratkem a jednatem predavanju očrta učiteljevo delovanje na šol. pedagoškem polju v ljudski šoli. Predavatelj poudarja, naj učitelj prilagodi način in smoter poučevanja razmeram kraja in zahtevam časa. Karakterističen znak sedanje dobe je stremljenje in hrepenenje po brezdeltu, oziroma po lahkem in sigurnem pridobivanju kapitala. To je pot, ki vodi v prepad. Brez dela — telesnega in duševnega — človeški družbi ni obstanka. Zato navajaj učitelj mladino k delu; dolžnost vsakogar, ki hoče biti vreden ud človeške družbe, je resno delo. Brez dela ni jela, samo z delom si moramo prislužiti to, kar potrebujemo za obstanek. Učitelj pokaži učencem potrebo in vrednost duševnega in telesnega dela ter jih navajaj tudi praktično k delu, seveda z ozirom na krajevne razmere, v katerih deluje učitelj. Nadalje naj se učencem poda in razjasni — in to zlasti v višjih skupinah — osnovne pojme o politiki, da se tozadevno lahko razgledajo, ko stopijo v življenje. Končno naj se učencem razbistri tudi pojem brat-

stva med narodi. Kolikor mogoče naj dela učitelj na to, da se omeji plemensko sovraštvo na podlagi reka: Vsi narodi so bratje, vsi imajo pravico do življenja in obstanka; a vsak narod ima tudi dolžnosti do drugega naroda — svojega soseda! Zlasti v sedanji dobi in sedanjih političnih razmerah stavi življenje na nas zahtevo strpljivosti in narodnega bratstva; ne hlapci svojim gospodarjem in ne tlačani, temveč bratje pod eno streho z istimi dolžnostmi a tudi z istimi pravicami.

Po predavanju se je vnela živahna debata. Predavatelj si je stekel za svoje skrbno izpeljano predavanje obilo priznanja.

Za septembersko Zvezino zborovanje so bili izvoljeni kot delegati soglasno tovariši(ice) Tratnik, Zazula, Tušar in za namestnike tovariši(ice) Rupnik, Vončina, Kogoj.

Z velikim veseljem in zadovoljstvom pozdravljajo tudi vsi zbrani člani Slomškove zveze odlok ministertva za javni pouk, s katerim je smatrati verstvo kot obvezni predmet in se stavlja na svoje prejšnje mesto.*)

Po izčrpanem dnevnem redu je zaključil predsednik zborovanje.

Na znanje! Javljamo čitaocima »Naše nade«, osobito učiteljstvu, da ne će izaći ovaj list za avgust i septembar, pošto bilo bi teško, a u nekim mestima skoro nemoguće, list raspacati u škol. praznicima, a još teže uterati članarinu. Izašao je pako 4. broj za jul, kojeg nek izvole škole (učitelji) bodikako raspacati, a pretplatu uterati i poslati ju na upravu lista u Trst. (Sada na »Zvezu slov. učit. društva, Sv. Ivan, 950). — Ne možemo inače, a da ne pozovemo učiteljstvo, da se svojski zauzme za raširenje »Naše nade«, koja je uz »Učitelj. list«, naša duša, naš organ, dá — naša pluća. Mi smo dužni i moramo uzgojno delovati na mladež i narod i putem tiska. Stališ bez svojih novina, glasila, sliči zvonu bez klepeta.

Učiteljstvu zapadne Istre! Kako već najavljeno, obdržat će se 10 i 11. septembra o. g. u Vipavi zborovanje delegata sviju u »Zvezi« udruženih učitelj. društava. Delegati bili su odabrani na zadnjim skupštinama koncem minule škol. godine. A mi, istarsko hrvatsko učiteljstvo, nije se sastalo, a nit se je moglo nesmetano u ovo zadnje doba radi poznatih prežalosnih događaja širom naše izmučene Istre. Al tomu je i drugi razlog, a ta je, što su nam bila nova pravila odbita, na što uložismo druga. Sada se bismo mogli sastati, ali praznici nisu za to podesni, pošto je učiteljstvo raštrkano kojekuda. Držimo za to shodnim sazvati glavnu skupštinu početkom oktobra, u doba naime, kad će biti staro i novo učiteljstvo smešteno na svojim mestima, te kada ćemo moći znati, koji smo tu na staroj grudi ostali i koliko nas imade. Kad bismo bili već sazvali glav. skupštinu, morali bismo sazvati drugu takodjer oktobra, t. j. na početku škol. godine. A mi ne smijemo ostati bez svojih delegata na zborovanju u Vipavi; dapače mi, koji najviše trpimo, i na koje svet gleda začudjenim okom, moramo tamo dignuti svoj glas. Za to predstavnici hrvatsko učiteljstva Istre moraju u Vipavu; za to smatramo potrebnim imenovati lanske naše delegate, odabrane na pazinskoj našoj skupštini za zborovanje delegata u Trstu, za zborovanje u Vipavi, te ih pozivamo, da prisustvuju zborovanju kao naši odaslanici. Koji delegat ne bi mogao prisustvovati, ili ga već nema među nama, molimo, da to priopće društvenom predstavniku, Vinku Šepić-u u Buzet, a ovo za to, da im možemo imenovati zamenike. — Molimo, da se ne baci ovaj naš poziv — ad acta.

Ako ne mogosmo držati glav. skupštine, a ono možemo, dapače moramo, redovitu uplaćivati mesečnu članarinu po 5 L. Pošto smo uočili deleg. zborovanja, a račun valja da su uredjeni, pa da ne budemo na »indeksu«, molimo da se sada članarina šalje na našu vrednu blagajničarku, učiteljicu Mariju Kinkela u Matulje, koja će najbolje znati isplatiti »Zvezi« utanačenu tangentu. Glavno je za sada da namirimo članarinu, a ostalo će doći sve na red.

Odbor.

*) Tu tiči pomota. Ministrska odredba se glasi v tej zadevi: 1. Veronauk je smatrati kot obvezni predmet za vse učence, ki niso od tega pouka oproščeni. 2. Določitev prostih dni za gotove verske vaje naj se ozira na krajevne razmere in naj se vrši s pretežno tehničnimi vidiki, upoštevajoč prej veljavno razsežnost verskih vaj po odstavku 4. odloka z dne 21. XI. 1920. št. 5032-12-6, ter številčno razmerje učencev, ki se udeležijo verskih vaj, ako niso zahtevali poprej oprostivte od istih, Okrožnica Gen. Civ. Kom. z dne 14. 6. 21. št. 315-6251 odd. III. — Op. ured.

Predavanje. Opozarjamo c. tovariše in tovarišice, da se bo vršilo prih. soboto zvečer v »Narodnem Domu« pri sv. Ivanu (Trst) predavanje o **Dantejevi šeststoletnici.** Predava dr. Alojzij Res. Vsi, ki ste ostali v Trstu, pridite gotovo.

ŠOLSKE VESTI.

Smrtna kosa. Dne 30. m. m. je preminul po dolgi mučni bolezni dragi nam tovariš **Josip Bertok**, nadučitelj v Škofljah, zapustivši najlepši spomin med šolsko mladino in narodom. Neumorno delavnemu tovarišu lahen počitek v objemu večnosti, zaostalim pa naše srčno sožalje!

Kako priljubljen je bil ranjki tovariš, pokazal je pogreb njegovih smrtnih ostankov. Udeležba strani naroda, duhovščine in učiteljstva je bila res ogromna. Polnoštevila godba iz Čezarjev je spremljala pokojnika iz Kopra, kjer je umrl, na zadnji poti. Pevsko društvo »Samo« in učiteljski pevski zbor mu je zapel žalostinke na grobu, ob katerem je govoril tov. Venturini. To slednjo čast je pokojnik tudi zaslužil. Ni bil samo vesten vzgojitelj mladine, temveč je posvetil narodu vse svoje sile. Ustanovil je v Škofljah pevsko in bralno društvo »Istrski grmič«, ki mu je bil tudi pevovodja. Vodil je posojilnico in hranilnico v Škofljah, bil je več let občinski zastopnik v miljskem občinskem svetu, bil je odbornik in svojčas predsednik koprškega slovenskega učiteljskega društva. Umrl je v najlepši moški dobi, star jedva 40 let. Kakor mnogo drugih je tudi tega krepkega moža ziomila vojna. Kdo bo danes izpolnil praznino, ki jo pušča, ko se od dne do dne bolj redči število naših kulturnih delavcev?

Dne 6. t. m. je preminula tovarišica **Antonija Pakžić**, mestna učiteljica v pokoju, ki je dolgo vrsto let posvetila vzgoji naše okoliške mladine. Slava njenemu spominu!

Interpelacija slov. zborniških poslancev glede našega šolstva. Zborniški poslanec dr. Wilfan je vložil te dni sledečo interpelacijo:

Interpelira ministrskega predsednika, ministra za notranje zadeve in ministra za prosveto, kateri razlogi zadržujejo otvoritev srednjih šol s hrvatskim učnim jezikom, gimnazije v Pazinu in učiteljska v Kastvu — ki naj se premesti v drug kraj — in ako so pripravljene to urediti že za leto 1921—1922.

Zborniški poslanec dr. Podgornik pa: Interpelira ministrskega predsednika in ministra za notranje zadeve, kaj nameravata ukreniti, da se nemudoma otvorijo slovenske ljudske šole, ki so še danes zatvorjene v Istri in na Goriškem, vsaj v šolskem letu 1921—1922, katerih število je 150.

Interpelira ministrskega predsednika, ministra za notranje zadeve in ministra za prosveto, kateri razlogi zadržujejo otvoritev srednjih šol (učiteljska in gimnazije) s slovenskim učnim jezikom, s sedežem v Gorici in ako so pripravljene ukreniti vse potrebno, da se te šole vnovič otvorijo vsaj v šolskem letu 1921—1922 v njih naravnem sedežu, v Gorici, ki je glavno mesto dežele.

Na te interpelacije sta poslanca zahtevala pismen odgovor.

Sistemacija učiteljstva. Rimska zbornica se je dne 5. t. m. pečala z izboljšanjem gmotnega stanja učiteljstva. Ker je zadeva važna, posnemamo potek razprave obširneje po zborničnem poročilu.

Predsednik poroča, da sta posl. Calò in Negretti predložila nov predlog, po katerem naj bi se deželni učiteljem (provinciali) nakazali dve tretjini doklade, ki se je dovolila drugim uradnikom; mestnim učiteljem (comunali) pa naj se nakaže vsota, ki bi zaokrožila njihovo plačo do enakih prejemkov z deželnimi učitelji, to seveda le, ako bi vsled regulacije plač deželni učiteljem imeli biti prejemki mestnih učiteljev nižji.

Zakladni minister De Nava se temu predlogu upira, ker bi vsled njega znašal potrošek kroj 56 milijonov. Predlaga pa: **Naj se dovoli proporcionalni povišek v skladu z bivališčno doklado ljudskošolskim učiteljem onih šol, ki jih upravljajo dežele. Bivališčna doklada pa nima izrednega značaja, temveč organičen; ona tvori del plače ter ima kot taka iste posledice.** Ta predlog, ki tvori maksimum tega, kar more erar sedaj dovoliti, naj zbornica sprejme.

Poročevalec Camera vztraja pri svojem predlogu naj se učiteljem nakažeta $\frac{2}{3}$ doklade uradnikov.

Negretti zahteva isto doklado za mestne učitelje. De Nava je nasproten, ker bi sprejeli potem doklado tudi učitelji velikih mest.

Calò vztraja pri svojem predlogu, pridruži se mu tudi Camera.

De Nava opozarja, da sprejmejo po vladnem predlogu učitelji stalno izboljšanje tedaj ne prehodnega.

Min. predsednik Bonomi poudarja tudi, da stremi vladni predlog po stalnem izboljšanju. Opozarja, da želi vlada opomoči najprej slabje plačanemu učiteljstvu. Opozarja tudi na finančne posledice raznih drugih predlogov.

Mancini vpraša, jeli meni vlada s svojim predlogom rešiti vprašanje gmotnega stanja učiteljstva definitivno.

Bonomi odgovarja, da ima po vladi predlagano izboljšanje stalen značaj. To pa ni nikaka ovira, da bi se ne uvedla še druga izboljšanja, osobito ker mora vlada tudi rešiti penzijsko vprašanje, glede katerega je že sprejela tozadevni dnevn red.

Calò vzdržuje svoj predlog, ker noče, da bi se z učiteljstvom postopalo drugače negoli z državnimi uradniki. Negretti se mu pridružuje.

Magrelli in Tonello vztrajata pri svojem predlogu. Zakladni minister De Nava pojasni, da zapopada vladni predlog vse učiteljstvo brez razlike.

Na to pojasnitev odtegneta Calò in Negretti svoj predlog, povzame ga pa Tonello ter zahteva o njem poimensko glasovanje.

De Nava izjavlja, da bodo novi povišek sprejeli tudi vsi učitelji avtonomnih občin (komunalni), ko hitro bi se njihova plača izkazala nižja negoli plača deželni učiteljev!

Nato odtegne poročevalec Camera svoj predlog.

Posl. Pietravalle pozivlja vlado, naj izjavi, če misli pri zopetni otvoritvi zbornice predložiti zakonski načrt, ki naj popolnoma preuredi ljudsko šolstvo ter gmotni položaj učiteljstva.

Min. predsednik Bonomi: Vlada bo s poviškom, o katerem se bo sedaj glasovalo, ustanovila trajno in nepremakljivo točko za **definitivno sistemacijo ljudske šole in njenega učiteljstva**, v kateri namen bo ob povzetju parlamentarnega dela predložila **poseben zakonski načrt**.

Vrši se glasovanje o Calò-Negrettijevem predlogu, ki ga je povzel Tonello.

Uspeh: prisotnih 259, glasujočih 248, za predlog 93, proti 155. Predlog je padel.

Predsednik stavi na glasovanje vladni predlog, t. j. predlog zakladnega ministra De Nave (glej zgoraj!) z dostavkom, da poteka povišana doklada s 1. januarjem 1921. **Predlog je sprejet.** Sprejet je tudi predlog, da se pritegnejo k povišku tudi vrtnarice otroških vrtcev priključenih učiteljskim.

Zveza srednješolskih učiteljev v Jul. Benečiji je imela dne 19. t. m. svoje delegacijsko zborovanje, ki se je pečalo z različnimi šolskimi in stanovskimi vprašanji. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje o slovanskih srednjih šolah. Pri tej priliki je predsednik zveze g. Crepaz izjavil med drugim sledeče: »Italijani ne zahtevajo, da bi se Slovani odrekli ljubezni do svojega naroda in njegove kulture; to bi bilo nemoralno in nemoralna oseba je vedno slab državljan. Zahtevajo pa, da slovanski tovariši točno vpoštevajo nastale razmere ter da prilagode svoje čustvovanje najvišjim interesom italijanske države ter v tem smislu vplivajo tudi na priprosto ljudstvo. — Dalje pravi, da so šolske zahteve, kakor so jih predložili slov. tovariši (srednješolski učitelji) s spomenico dne 26. januarja, pretirane in ne brez politične primesi, kar je vzbudilo odpor v zvezi. Slov. tovariši so to tudi sami spoznali ter predložili 15. junija novo spomenico z resnejšimi predlogi, ki jih predsedstvo stavlja v razpravo.

Tako predsednik. Nato je odgovoril slovanski zastopnik prof. Budal. Dejal je, da korenini odpor proti prvi spomenici slov. srednješolskih učiteljev v nesporazumljenju. Ona spomenica obsega le idealen maksimum, ki se bo dal izvesti morda po nekaterih desetletjih, ko se duhovi pomirijo in se o ustanovitvi ene ali druge šole ne bo sodilo več z današnjimi kriteriji. **Odklanja pa odločno vsako idejo o irenditizmu** ter prosi, da se razpravlja o novih predlogih.

Po daljši razpravi so predložili slov. tovarišev sprejeti v kolikor se tiče števila zahtevanih šol, ne pa kraja, kjer bi se imele otvoriti.

Prof. Budal predlaga naj se z ozirom na to izvoli narodnostno mešana komisija, ki naj problem predstira do dna. Predlog se sprejme.

Sprejme se slednjič tudi predlog, naj se hrv. učiteljske namesti v Voloskem. (Op.: Slednji predlog je na dež. učit. konferenci stavlil v imenu slov. delegatov tudi tov. Kleinmayr. Upamo, da se vsaj tej najnujnejši zahtevi ugodi čimprej, ker hrv. učiteljske danes — nima strehe!)

Surovost. Dne 2. t. m. je bilo več naših tovarišev in tovarišic, ki so pred tržaško občinsko blagajno čakali na izplačilo svoje krvavo zaslužene plače, od dveh neodgovornih prenapetežev opsovanih ter tudi dejansko napadenih, ker so se med sabo pogovarjali v slovenskem jeziku. Čin se sam ob sebi obsoja. Zahtevamo pa, da merodajni faktorji v občinski palači brez drugega takoj preskrbe, da se taki brezokusni in morda še hujši prizori ne bodo ponovili in to že z ozirom na čast italijanskega naroda!

OKRAJNI ŠOLSKI SVET V TOLMINU nam javlja: Pri slovanskih ljudskih šolah tolminskega političnega okraja je prostih več mest provizoričnega učitelja. Kdor se hoče zanje potegovati, naj predloži tekom 20. avgusta okrajnemu tolminskemu šolskemu svetu prošnjo opremljeno s krstnim listom, potrdilom o italijanskem državljanstvu, z odpustnico izdano od kakega učiteljskega Julijske Benečije ter z zdravniškim izpričevalom.

Večja pojasnila se vdobe pri šolskem nadzorništvu v Tolminu.

Stolici slovanskih jezikov in angleščine na višji trgovski šoli v Trstu se bosta, kakor poroča »Lavoratore«, oddali s prihodnjim šolskim letom. Začetna plača znaša 3500 lir letno s pravico štirih petletnih v znesku po 1000 lir ena. Po treh poskušnih letih sledi definitivnost. Ako docent ni že v drugi državni ali deželni (občinski) službi, prejema mesečno tudi 200 lir draginjske doklade (za samske 150 lir). Plačilo sledi postecipando.

Kdor nameruje zaprositi za stolico, naj se do 15. septembra t. l. obrne s tozadevno prošnjo, opremljeno s potrebnimi podatki in spričevali, na ravnateljstvo zavoda (Trst, via Carducci št. 12). Kdor ni že v javni službi, mora priložiti tudi npravstveno svedočbo in svedočbo o nekažnjnosti.

O prošnjah odločata dve komisiji, ki jih sestavljajo zastopnik obrtnega in trgovskega ministrstva, zastopnik akademičnega zbora in trije tehniki.

Šolsko prireditev z dvema igricama (»Darežljivi otroci« iz »Vrtca« in »Kmet in fotograf«), deklamacijami, šopkom narodnih pesmi in z dvema šalijkama — »Petelinova ženitev« in »Prišla je miška« — je priredila gospa Josipina, nadučitelj - Kalanova dne 31. julija t. l. v ljudski šoli na Planini pri Vipavi. Uspeh je bil krasen.

V »Südtirol-u« — imena »Venezia Tridentina« se Nemci namenoma izogibajo — imajo Nemci še 4 svoje prejšnje šolske nadzornike. Ohranili so vse prejšnje srednje šole: Gimnazijo v Bocnu, gimnazijo v Briksnu, učiteljske v Bocnu ter dekliski licej v Briksnu. Na ljudskih šolah imajo letos trimesečne počitnice. Na zborovanju učiteljske zveze, pri kateri so včlanjeni tudi vsi katehetje na deželi, so zahtevali, da se nemščina poučuje kot obvezen predmet tudi na italijanskih šolah v južnem Tirolu. Dvestotisoč Nemcev ima torej tam 4 srednje šole, 600.000 Jugoslovenov v Jul. Benečiji pa samo eno in pol! Quosque tandem!

Književnost in umetnost

Vasilij Mirk: Klavirske skladbe. (Izšle v samozaložbi). — Tak je naslov zvezku navadnega pokončnega formata, obsegajočega na 42 straneh 15 skladb, po večini bolj kratke vsebine in lažje kompozicije z izjemo 3 zadnjih skladb ne vstevši rapsodij. Ni pa smatrati to, da gre tu za kake lahke skladbe, ki jih more vsak diletant igrati kar a vista, ali pa za take, ki se navadno rabijo pri pouku na srednji stopnji kot zadnjo točko pri eno-urni lekciji, t. j. »Unterhaltungs-Stücke«, ampak gre tukaj za stilstično lažje stvari, ki so dobrodošle posebno za to, ker baš to pridobijo skladatelju tudi v krogu manj vežbanih igralcev dobre odjemalce, kar je vočigled samozaložbi tudi važno.

Pa preidemo k oceni posameznih skladb. Zvezek vsebuje 8 glasbenih utrinkov, ki so prav kratke eno ali poldruho stran obsegajoče skladbe. Potem po eno skladbo z značilnimi naslovi: Réveries, Capriccio, Elegie, Bagatelle, Romance in dve rapsodiji.

Glasbeni utrinek št. 1 je v G-molu, ki ima lep, nekako slovanskemu duhu lasten motiv, ponavljajoč se na različnih stopnjah, v sopranu najprej, potem temu odgovarja v altu. To mesto kakor prehod v paralelni dur je prijetno. Nikakor pa mi ne ugaja ob koncu drugega stavka, ki konča na molovi dominantni ter napravi nekako v doslednosti prejšnjemu v duru skok v terco (fis) iz c; torej zveksana kvarta. To se glasi preostro in nenaravno, bilo bi bolje ublažiti, kakor tudi skupina 4 prehodnih not naj bi vztrajala v smislu molove dominante, ne pa v d-duru (16 takt).

V drugem delu začenja se zopet glavni motiv v to pot okrepljen z oktavo in gre v pospešujočem tempu ter konča s sf v postranskem septakordu, ki mu nudi svoboden prehod v as dur, f mol ali v kako drugo kombinacijo.

V zadnjem delu skladbe se ponavljajo prvotni motivi in si lepo drug drugemu odgovarjajo ter počasi prehajajo iz višjih v nižje lege in se v pp v basu popolnoma poizgube.

Z boljšim poletom začenja drugi utrinek v F duru in bila bi to najboljša teh malih skladb, ako ne bi pozneje malo pred svršetkom glavni motiv prehajal v spodnjo vrsto (tenor - bas) in v zgornji vrsti se le izvršuje tremolo c v oktavi, kar se ne more prisojati originalni klavirski skladbi. V orkestralnih partiturah so taka mesta običajna, ker imajo godala na lok v tem oziru najglavnejšo ulogo.

Preigral sem parkrat tisto mesto in skušal preplesti motiv s primernimi kontrapunkti z enakimi ali zamenjanimi ritmi, in dobil sem dober rezultat. Škoda tega mesta! Inače spadata utrinek med boljše.

Št. 4 v as - duru bi bolje ugajala s svojim šegavolepim motivom, ako bi se preveč ne kretal v prvotnem tonovskem načinu, izimši kjer mimogrede prehaja v as mol. Temu sledeče mesto se glasi končno vendarle pretrdo. Prijatelj sem tudi takih mest, toda pri drugačni izpeljavi. Predno se prehaja k sklepnemu delu, kjer se glavni motiv podaja v oktavi, je pri prehodnem akordu dis v altu vezan z disom (moral bi biti d) v naslednjem taktu in bi tvoril s tem paralelni kvinti: as - dis, g - d, sicer navidezno ne, v resnici pa. Bolje bi bilo uporabiti zgoraj c - fis - c mesto dis - fis - c. Tudi ta se končuje kot prejšnji v nizki legi pp.

Št. 5, ki je v C - molu, ima glavni motiv v polnih oktavih in v tenorju in basu mu je pristavljen drug motiv, ki v enakih oblikah nekako v sekvencah pada in zopet postopa. Ako bi se ne držal tako stroge oblike, bi morda bilo bolje, ker tam, kjer iz mol - sekund - akorda prehaja v navaden durov trizvok, ki se sicer sam na sebi ne čuje neprijetno, ampak v zvezi z motivom v sopranu - altu bi vendarle zahteval sekstakord. Poskuševal sem se tako prepričati, kakor je napisano, da je prav, ali uho le ni hotelo potrditi mi tega.

Tem 5-im utrinkom, ki so v bolj počasnem tempu sledi 6-ti utrinek v Allegro tempu, kojemu je tudi značaj motiva dobro prilagojen. Ta motiv se ponavlja na različnih stopnjah. Glavnemu v C - duru sledi kmalu v B - duru in zatem s prehodnim As - durum v Ces - dur, kar bi bilo radi temu sledečega Fes - mola (e - mol) želeči, da se modulira namesto v Ges - dur v fis - dur, h - dur, ki se smatra kot dominantna e - mola itd. To bi se lahko učinilo v 21 taktu, kjer se prehod pripravlja v Ges - dur i. s. naj bi se alteriral d v dis, b se razveže v h in asas se pusti v enharmoničen g, itd.

V zadnjem delu se glavni motiv prenese v 16-tinke, spremljan s triolami, kar daje v fortissimo dober utisk. Končuje se v lento - tempu na nižji stopnji.

Ljubek je motiv v A - duru 7. skladbe, kakor tudi vsa podobna mesta. Nikakor pa niso prijetna ona mesta, kjer se podaja motiv v basu in zgoraj se primerno kontrapunktira. Najlepša je skladba ob koncu, kjer se v polnih akordih v zgornjih legah ponavlja glavni motiv.

Sklepni akord v basu fisis, zgoraj pa h d f h, se čudno sliši in če so že marsikje navadni postopi v rabi, ne bi i tu nič ne odvrčalo dobrega utiska, ki ga dobimo tekom igranja skladbe, če bi mu ob sklepu dali v katerisikoli obliki akord spodnje dominante. Spominjam se baš pri neki M. Regerjevi humoreski, ki je v svojem poteku zelo raznolična, a ob sklepu ima pred glavnim akordom akord spodnje dominante, kot pri kakem »Amen v Tantum - ergu« in nič trivijalno se ne sliši.

Št. 8 v B-duru mi ugaja radi različnosti ritmov. Tako izpremenjava ritmov podeli skladbi docela drugačno obliko in drugačen tok melodije. Igrana v označenem tempu zgubijo disonance ono trdoto in lepo se zabriše njih prehod v konsonance. Ta skladba je izmed te skupine skladb težja in tudi drugače je modernejše pobarvana.

Navedenim skladbam sledijo nekatere znanke iz »Novih Akordov«, menda v letniku 1912 (gotovo ne vem, ker mi jih je vojska vse pobrala), kakor Reveries, kjer je lepo imitiran prvoten motiv v raznih glasovih in na raznih stopnjah.

Lepo zasnovan je drugi del v F duru, kjer se menjava raznih akordov izvrši kar brez prehodnih modulacij in vendar zveni prijetno, samo škoda, da se tok celotne melodije preveč zadržuje z različnimi koronami in s tem tudi ves del nekako trga. Naj bi ostalo kot v prvem delu, kjer se pojav novega ali istega motiva v drugačni obliki skoro ne pozna.

Capriccio poznam že iz N. A. predvojne dobe. Prvi tempo ugaja, dasi je mestoma jako lahek t. j. umljiv in izvršljiv. Z drugim delom »L'istesso tempo« se pa ne morem sprijazniti.

Najboljša skladba vse zbirke je za moj okus: Elegie, ki predstavlja res nekaj lepega in globoko zamišljenega. Odlikuje se posebno drugi del »Agitato« radi pestrosti akordov, ki v živahnem tempu slede drug za drugim.

V prvem delu mi ne prijajo neke enharmonične prečnosti, kakor v 21 taktu je spodaj sekstakord gis, h, e, zgoraj pa navadni postop g, f itd. Srečal sem tudi drugod slično mesto, kjer f - u zgoraj sledi neposredno fis spodaj. Res, da je v moderni glasbi marsikaj dopustno, ampak najboljši razsojevalec naj bo le tiho. Te disonance se vobče slišijo jako trdo.

Bagatela zelo ugaja, ker ima nekaj prav lepih mest in tudi naslov je pogojen. Ni dolgih motivov, kratki so in ljubki. Začetni motiv se večkrat izpreminja, ponavlja, posebno lep je ob koncu, kjer je bolj v polnih akordih in posameznih glasovih okrepjenih z oktavami.

Romanca mi je znana iz »Novih Ak.«. Uvod je jako lep, poseben efekt delajo sklepi po vsaki pasaži v pianissimo. Mesta z molto mosso jako imponirajo, seveda se jih mora tudi z bravuro igrati. V skladbi sta tudi dve daljši kadenci kot je običajno jih označiti z »ad bibitum« in ne kažejo nekaj že obrabljenega. Najlepši del je oni v A - duru, kjer se glavni motiv povzema v polnih akordih, spremljanih v bogato lomljenih akordih.

Konec je jako efektan, najprvo s polnimi akordi v jako markantnih ritmi, potem z dolgimi, polnimi akordi, ki končajo z briljantno pasažo v postranskem septakordu 2 stopnje v C - molu in koj nato konec v pp s polnimi akordi v A - duru.

Zbirko zaključujeta dve iz jugoslovenskih napevov in plesnih motivov sestavljeni rapsodij. Rapsodije so klavirske ali tudi orkestralne skladbe, ki predpogajajo vsako tehniko, torej so navadno-tehnično dovršene skladbe in se navadno proizvajajo pri klavirskih koncertih. Po kratkem uvodu navadno v zanosnih pasažah sledi motiv kake pesmi melismatično okrašen s primernimi harmonijami, toda tako, da se glavni motiv ne zabriše. Navadno v bolj počasnem tempu. Tem motivom sledijo drugi, a vedno predelani, a ob koncu pa se morda ponavlja glavni motiv v polnih akordih martellato ali kako drugače v bogatih pasažah itd.

Pričujoči rapsodij sta čedni stvari in ne pretežki ter lepo zvezani v celoto. Ugaja mi bolj druga, ki ima v drugem delu motive iz jugoslovenskega plesa: kolo.

Iz narodnih napevov so uporabljeni nekateri slovenski kakor tudi hrv. motivi.

Sklepam: V celoti delo presodeč moram priznati g. Mirku posebno trudoljubivost, da je našo že itak majhno tozadevno literaturo obogatil s tem čednim delom. Želim, da bi se mu započelo tudi financiralo in ga s tem podkrepilo tudi za nadaljne izdajanje. Drugim pa naj bo v spodbudo, da tudi lahko sami na svojo roko započnemo, če nam drugi ne dajo pomoči.

Delo je namenjeno tudi za preko naših mej in radi tega je poleg slovenskega napisa tudi francoski in srbo-hrvaški. Tiskano je delo na Dunaju v znani tiskarni za note in umetnine Waldheim - Eberle, ki navadno jako krasno tiska.

Ker so skladbe precej igrljive, torej ne pretežke, upam tudi, da dobi skladatelj v krogu naročnikov in čitateljev »U. L.« dokaj odjemalcev.

Rihard Orel.

Dragotin Godina: »Kako pridejo kmetje in delavci do svobode in blagostanja«. (Založba: Federacija rudarjev in gozdarjev v Idriji. Cena: tri lire. Strani 68). Brošura je pisana za priprostega delavca, znanstvenih pretenzij torej nima, ali vsled svojega poljudnega in živahnega tona ter vsled svojih često prav krepkih prispevkov in zgledov postaja simpatična tudi inteligentu, če tudi se ta ne bi strinjal povsem z njeno vsebino. Pridobila bi še na mikavnosti, ako bi se bil avtor nekoliko bolj potrudil tudi v jezikovnem pogledu. S tem pa nočemo trditi, da da ne bi bil slog prav domač. Opažati je, da je pisatelj dobro rutiniran ljudski predavatelj, ki pa sicer pazi bolj na snov, a nekoliko manj na obliko.

Vsebina je podana že v naslovu. Tvarina, razdeljena na 16 poglavij, se peča pač z najboljšim vprašanjem. Razporedba je dobra. Poglavja 1. do 8. podajajo precej jasno in prepričevalno ekspozičijo. V poglavjih 9. do 11. najdemo jedro razprave, ki bi ga lahko formulirali v stavku: »Kapitalističnega zmaja poznata kmet in delavec, ali oba ne vesta, kje je njegova glava. Kmet misli, da je glava kapit. zmaja veleposestnik, delavec pa, da je ta glava industrijalec. To je osodepolna zmeta! Glava kapitalističnega zmaja se imenuje »trgovski kapitalizem« (»svobodna trgovina«). (Stran 35. do 37.).

Poglavja 12. do 16. podajajo dedukcijo, pisano s strankarsko navdušenim prepričanjem ter izvedeno v komunističnem smislu.

Kot informativno delce kratkega obsega priporočamo brošurico že radi tega, ker stoji precej višje negoli običajni propagandni spisi. V meritum razprave se seveda ne spuščamo, ker ne spada to v okvir našega programa. Kdor se zanima za socialna vprašanja, naj vzame brošuro v roke ter naj si na podlagi lastnih izkušenj ustvari lastno sodbo o avtorjevih trditvah.

Razne vesti.

Novi plače učiteljstva v Franciji. Finančna komisija francoske poslanske zbornice ni odobrila v začetku letošnjega leta od senata glasovanega zakonskega predloga, da se učiteljstvu dovoli začasna, izvenredna doklada, ampak je poverila posl. Herriotu, da izdela nov načrt. Ta načrt je zbornica obravnavala 27. aprila t. l. V njem je določena učiteljska plača v zneskih od 4500 fr. do 9000 fr. Naučni minister je načrt podpiral in zbornica ga je v nekaterih podrobnostih še izboljšala.

Senat pa ga je, vključv podpori celokupne vlade, spreminil v toliko, da je znižal končno vsoto 9000 fr. na 8500. Poslanska zbornica pa je te izpremembe odbila in zahtevala od naučnega in finančnega ministra, da podpre najodločnejše prvotni predlog. A predlog je moral še dvakrat romati iz senata v poslansko zbornico in končno je senat vendar pristal na zakonski predlog, kakršen je bil v začetku.

V naslednjem podajemo obrazce plač francoskega ljudskošolskega učiteljstva: Izredni učitelji 4500 Fr.; 6. razr. — 5000 Fr.; 5. razr. — 5800 Fr.; 4. razr. — 6600 Fr.; 3. razr. — 7400 Fr.; 2. razr. — 8200 Fr.; 1. razr. — 9000 Fr.

Prestop v višje razrede se izvrši deloma po starostni dobi in deloma izven nje. Najmanj 30% učiteljstva, ki je že 4 leta v nižjem razredu, prestopi v višji, tudi če ni še doseglo predpisano starostno dobo. Po starostnem principu mora učiteljstvo biti v 6., 5. in 4. razredu najmanj 6 let; v 3. in 2. razr. pa 7 let.

Učno osebje dobiva tudi: a.) stanovanje v naravi, ali pa primerno stanarino; b.) posebno stanovanjsko doklado; c.) opravilno doklado za vodstvo, ki se giblje od 100 Fr. do največ 1800 Fr.

Učiteljstvo višjih šol prejema sledeče plače: V okraju Senne 6 razr. — 11.000 Fr.; 5. razr. — 12.200 Fr.; 4. razr. — 13.400 Fr.; 3. razr. — 14.600 Fr.; 2. razr. — 15.800 Fr.; 1. razr. — 17.000 Fr. V drugih okrajih pa se gibljejo plače po razredih takole: 8.500, 9.100, 10.200, 11.300, 12.400 in 13.500 Fr.

Šolski nadzorniki prejema v okraju Senne v 6. razr. — 13.000 Fr.; v 5. razr. — 14.200 Fr.; v 4. razr. — 15.400 Fr.; v 3. razr. — 16.600 Fr.; v 2. razr. — 17.800 Fr.; v 1. razr. — 19.000 Fr. V drugih okrajih znašajo nadzorniške plače po razredih 9.500, 10.700, 11.900, 13.100, 14.300 in 15.300 Fr. Glavni nadzorniki (višji) pa imajo 28.000 Fr. plače.

Posebne šole za nadarjene učence v Nemčiji. Že od l. 1905 so se začeli v Nemčiji, Franciji in Združenih državah pečati v vprašanem, ki je pedagoško sicer, a velikega socialnega pomena. Gre namreč za pouk, ki bi ga mogli biti deležni vsi izredno nadarjeni otroci, ki bi z obiskovanjem navadnih ljudskih šol le trčili po nepotrebnem čas. Za vse te otroke, naj bodo že iz vsakršnega socialnega položaja, bi bilo treba ustvariti šolo, ki bi jim dala nekaj več, kot more dati ljudska šola.

Ta problem so rešili v praksi v Nemčiji že l. 1910. Dr. Neufert in Sickinger (Charlottenburg in Mannheim) sta ustvarila nekaj načrt šolskega pouka, ki daje nadarjenjšim učencem možnost, da prestopijo v krajšem času iz nižjega razreda v višji.

Med vojno so nekatera mesta ustanovila šole za nadarjene učence (Begabenschulen). Ta mesta so n. pr. Berlin, Hamburg, Bremen, Frankfurt, Köln itd. Berlin jih je ustanovil l. 1917., Hamburg pa leto kasneje (1918).

Šolski pouk v teh šolah ni samo brezplačen, ampak revnejši starši dobivajo po začetku drugega leta obiskovanja za otroka podporo, ki naj jih odškoduje za vsakršen morebitni njegov postranski zaslužek.

Kako pa naj se določijo ti nadarjeni učenci?

Nekateri nemški psihologi so predlagali za te učence posebne izkušnje po Binetovem sistemu, a izkazalo se je vnovič, da je ta sistem nepopolen in nezadosten. Poudariti je treba še posebej, da se je opustil pri izbiranju teh otrok navadni empirični način upoštevanja šolske klasifikacije in da se skuša najti bolj znanstveno in točnejšo metodo.

Iskrice

Kdor v resnici ljubi svojo domovino, se ne sramuje materinščine, ki oživlja domače kraje po domače. A. M. Slomšek.

Vzgoja in pouk je največje darilo, ki ga moremo izročiti državi. Cicero.

Ne za šolo, ampak za življenje se učimo. Seneka.

Vsak državljan je dolžan skrbeti za to, da se njegovi sinovi poučujejo v telovadbi in godbi. Starši, ki delajo proti tej določbi, so graje vredni; le tisti starši, ki s skrbeli za lepo izrejo otrok, imajo pravico zahtevati, da lepo skrbijo otroci za nje na stare dni. Solon.

Krepost je vednost; zato nič ni dobro, kar se izvrši brez spoznanja; hudobni pa ostanejo proti volji hudobni. Resnično je dobro in dobro je resnično. Zato se kreposti moremo priučiti. Le kar je dobrega, stori človeka modrega in srečnega. Sokrat.

Kristus je naš največji učenik; njega moramo poslušati. Sv. Avguštin.

Pred vsem moramo paziti na нравstveno vzgojo. J. Locke.

Človeka more le človek vzgajati. Vesoljni zakon je, da vse nastane iz najmanjših virov, da se sčasoma razvija in raste. To velja o bistvu kakor tudi o delovanju reči. Komenski.

Smoter vzgoje je v razvoju razumnosti. Spinoza.

Vsaka resnična vednost je vednost iz ralogov. Bakon Verulamski.

Ni samo duša, ni samo telo, kar vzgojujemo, ampak človek je. Montaigne.

Otroci se morajo že zgodaj navajati, da dobe o stvarih prave pojme. Izvolite le pravi način življenja; privada ga stori prijetnega. Nauk starih: Spoznavaj samega sebe! je in ostane tudi za mladino prvi korak na potu k modrosti. Vives.

Vzgoja se prične že pred rojstvom, ker moremo vplivati že na kal in početek. Platon.

LISTNICA UREDNIŠTVA

V. Sokolić: Članek »Učit. obrazovanje« sprejeli, srčna hvala. Pride na vrsto, ko bo dopuščal profesor. Isto velja za članek »Iz šolske prakse«. — Tov. J. Pahor: Došlo za to štev. prekasno, objavimo prihodnjič. — Tov. Vouk, ki mu je poverjena sestava slovnice za III. berilo, je nujno naprošen, da se javi pri predsedniku književnega odseka v lj. šoli pri sv. Ivanu (Trst).

Č. tovariše dopisnike in člankarje sploh opozarjamo, da se mora vsled tehničnih razlogov zaključiti list vsaj tri dni, včasih celo štiri dni pred izidom. Po tem dnevu moremo sprejeti le krajše notice dnevne važnosti, vse drugo osobito daljše članke moramo odložiti potem za prih. številko. Prosimo, da bi se to upoštevalo v mejah mžnosti.